Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2023/24 (zimní semestr)

Destinace (země, město): Maďarsko, Budapešť

Jméno, příjmení: Ondřej Geppert

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav): Univerzita Eötvöse Loránda, Filozofická fakulta (BTK-ELTE); Ústav slavistiky a baltistiky, katedra slovanské filologie – český obor

Počty studentů v kurzech lektora:

1. ročník, bakalářské studium:	5
2. ročník, bakalářské studium:	1
3. ročník, bakalářské studium:	2
1. ročník, magisterské studium:	0
2. ročník, magisterské studium:	1
Další studenti („ne-bohemisté“):	2

V přehledu jsou uvedeni studenti řádného denního studia, jejichž studium v semestru je zakončeno písemnou zkouškou. Zájemci mimo obor byli přiřazeni do vyšších ročníků dle výchozí jazykové úrovně. Studentka bakalářského studia Lilla Milus vyjela na semestrální studijní pobyt (Masarykova univerzita v Brně). Po vyslání dvou studentů na letní školy v roce 2023 tak jde již o několikátou držitelku stipendia ke studiu v České republice.

Výuka a používané učební materiály

Během tohoto semestru probíhala výuka výlučně prezenčně, ovšem nestandardní podobu má již několikáté zkouškové období. Vzhledem k rapidně se zvyšujícím cenám energií a všech dalších životních nákladů v Maďarsku není od prosince 2023 do února 2024 budova institutu vůbec vytápěna a vstup zaměstnanců je omezen pouze na 2 hodiny denně v pracovní dny.

Studenti bohemistiky navštěvují lekce praktického jazyka, jazykové a literární semináře, stejně jako seminář věnovaný českým reáliím. Hodinová dotace kurzů praktického jazyka je odlišná pro studenty češtiny „major" (hlavní obor studia), „minor" (další obor studia) a také podle ročníku: kurz praktického jazyka v 1. ročníku zahrnuje 6 hodin týdně pro minor, plus 2 hodiny pro major; ve druhém ročníku jsou to 4 hodiny týdně pro minor a opět plus 2 hodiny pro major; ve třetím ročníku se jedná o 4 hodiny týdně (minor i major). V rámci celého magisterského studia jsou povinné vždy 3 hodiny týdně. Všechny jazykové kurzy (praktika) jsou vyučovány výhradně lektorem dle aktuální obsazenosti v rozsahu asi 20 výukových hodin týdně.

Skromně působící prostory českého oboru zahrnují dvě místnosti: učebnu a sdílenou kancelář pro 3–4 vyučující. Zde má lektor svůj stůl a lektorskou knihovnu. Vybavení místností je poměrně zastaralé, nicméně lektorát je naštěstí vybaven notebookem, projektorem a tiskárnou/kopírkou od DZS. Celé oddělení češtiny pak disponuje vcelku rozsáhlou knihovnou (více než 5000 svazků). Vzhledem k přetrvávajícímu žalostnému stavu financí na *BTK-ELTE* není možné získat jakékoli finanční prostředky na zakoupení nových publikací, takže průběžné doplňování knih a studijních materiálů probíhá téměř výlučně z prostředků DZS.

V současné chvíli se na maďarském trhu nevyskytuje moderní učebnice češtiny na bázi maďarštiny, nicméně další běžné učebnice si lze nechat z ČR doručit. Rovněž chybí jednosvazkový česko-maďarský / maďarsko-český slovník v náležitém rozsahu. Dostupné tištěné dvojjazyčné slovníky jsou již zastaralé. Ve výuce jsme v tomto akademickém roce používali následující učebnice:

1. ročník: Švarcová – Wenzel: *Czech it UP! (A1)*; Holá – Bořilová: *Čeština Expres 1–2 (A1)*

2. ročník: Holá – Bořilová: *Čeština Expres 3–4 (A2)*, *Česky krok za krokem 2 (B1)*

3. ročník: Holá – Bořilová: *Česky krok za krokem 2 (B1)* a Hradilová: *Czech It UP! (B2)*

Mgr. studium: Hradilová: *Czech it UP! (B2; C1)* a doplňkové studijní materiály

V pokročilejších skupinách lekce do značné míry doplňovaly vlastní materiály, aktuální texty a témata ke konverzaci, gramatická, lexikální i překladová cvičení (mj. s ohledem na dvojjazyčné studenty ze Slovenska).

Další aktivity a spolupráce s institucemi

Během podzimu se v Budapešti se naskytlo několik vhodných příležitostí ke zviditelnění českého jazyka a kultury za přispění lektorátu.

Evropský jazykový koktejlbar (Európai nyelvi koktélbár) se konal 15. září u příležitosti Dne jazyků ve dvoraně Italského kulturního institutu v maďarské metropoli. České centrum Budapešť je dlouholetým organizátorem této události určené zejména pro mladší návštěvníky. Na českém stánku jsme za pomoci různých kvízů prezentovali zajímavosti o České republice a nabídku jazykových kurzů a dalších aktivit Českého centra. Dění na informačních stáncích je doplněno ukázkovými jazykovými mini-lekcemi v režii lektorů jednotlivých jazyků.

V závěru zimního semestru, konkrétně 7. prosince, se uskutečnilo *Setkání studentů, absolventů a přátel češtiny*. Sešlo se asi dvacet maďarských kolegů, kteří češtinu evidentně nezapomněli, i když se údajně česky už příliš často nepobaví. Tento sraz měl příjemně předvánoční atmosféru mj. díky příspěvku Velvyslanectví ČR v Budapešti na pokrytí nákladů, a to včetně klasického českého (plzeňské pivo) a moravského (olomoucké syrečky) občerstvení. Při této příležitosti proběhlo rozloučení s dlouholetým vedoucím českého oboru na BTK–ELTE Olegem Fedoszovem, který pro zdejší bohemistiku s velkou obětavostí za více než třicet let vykonal mnoho užitečného. Toto setkání bylo nicméně rozloučením rovněž pro lektora po jeho zdejším tříletém působení.

Termín setkání jsme koordinovali s konáním *Slovanských Vánoc (Szláv karácsony)* na našem institutu, tedy tradičního vystoupení skupin studentů z různých kateder a oborů. Letošní „prváci“ na bohemistice si připravili dramatizaci Erbenova *Štědrého dne* s krátkou filmovou ukázkou *Kytice* (režie F. A. Brabec, 2000). Pro studenty šlo také o fonetický trénink, neboť výslovnost některých zvukomalebných slov básně museli několik lekcí pilovat, až se dobrali k téměř dokonalé artikulaci českých hlásek včetně „ř“.

Ve spolupráci se zdejším velvyslanectvím i českým centrem probíhaly také další kulturní a společenské události s českou tematikou, o nichž byli studenti informováni a měli možnost se jich zúčastnit.

Podmínky pro lektora

Životní podmínky v Budapešti jsou ve většině ohledů vyhovující. Bydlení si obstarává lektor samostatně a je třeba kalkulovat s rapidně rostoucími cenami nájemného v metropoli. Pracovní podmínky na BTK-ELTE představují samostatnou kapitolu, zejména vzhledem k administrativní neprůchodnosti, resp. pověstné maďarské byrokracii. Obrovským problémem je přesměrování odvodů za zaměstnance do českého systému pojištění. Zdanění a odvody se rovnají asi třetinové srážce ze mzdy, která je lektorům stanovena v minimální zákonné výši. Celkově jsou pracovní fungování i běžná kolegiální spolupráce na katedře bezproblémové, lektor má poměrně volné a široké pole působnosti k organizaci výukových i dalších aktivit.

Budapešť 18. ledna 2024 Mgr. Ondřej Geppert

Akademický rok: 2023/24 (letní semestr)

Destinace (země, město): Maďarsko, Budapešť

Jméno, příjmení: Milan Orálek

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav): Univerzita Eötvöse Loránda, Filozofická fakulta (BTK-ELTE), Ústav slavistiky a baltistiky, Katedra slovanské filologie – Český obor

Výuka češtiny na ELTE

Jestliže donedávna existovala v Maďarsku tři bohemistická pracoviště (na Univerzitě Pétera Pázmánye v Pilišské Čabě a na Univerzitě v Segedíně), v současné době už bohužel funguje pouze jediné. Na ELTE lze češtinu studovat v bakalářském a magisterském programu (a to buď jako hlavní obor – *maior*, nebo jako vedlejší obor – *minor*), ale také postgraduálně. Studenti 1. ročníku skládají po dvou semestrech komplexní jazykovou zkoušku, která by měla být na úrovni A2. Studenti 3. ročníku zakončují studium souhrnnou jazykovou zkouškou na úrovni B1; studují-li češtinu jako hlavní obor, píšou také diplomovou práci. Někteří využívají možnost strávit jeden či dva semestry na bohemistických pracovištích v ČR nebo se hlásí na letní jazykové školy. Kromě toho nabízíme jazykový kurz pro studenty jiných oborů.

Současný lektor vystřídal na počátku února 2024 odcházejícího Ondřeje Gepperta. Připadla mu odpovědnost za výuku všech kurzů praktického jazyka (celkem 10 studentů, včetně bilingvní slovenské Maďarky a tří nebohemistů, a to z Maďarska, Číny a Ruska). Jedinou výjimkou byl zvláštní kurz pro nebohemisty, který vedl Tamás Tölgyesi a který navštěvovalo 8 posluchačů. Pracoviště má konečně také jednoho studenta v doktorském programu.

Rozsah lektorovy výuky činil v praxi 17x45 minut. Počet studentů v kurzech pro jednotlivé ročníky: 1. roč. – 5; 2. roč. – 2; 3 roč. – 1; 5. roč. – 2. Někteří studenti navštěvovali vzhledem k reálné kompetenci kurzy vyšší nebo naopak nižší úrovně, než jaká by odpovídala jejich ročníku, popřípadě dva kurzy současně.

Pokud jde o studijní materiály, lektor považoval za vhodné přidržet se zejména z počátku těch, s nimiž se pracovalo v zimním semestru. V 1. ročníku sloužila jako základní učebnice *Czech It UP* (A1), ve druhém *Communicative Czech. Elementary Czech* (I. Rešková, M. Pintarová), ve třetím *New Czech Step by Step* a *Čeština krok za krokem 2* (L. Holá), v pátém *Czech It Up* B1 a C1 (D. Hradilová).

Další použité publikace: *Připravujeme se k certifikované zkoušce z češtiny. Úroveň B1* (M. Boccou Kestřánková a kol.), *Cvičebnice z morfologie se zaměřením na flexi přejatých slov* (B. Bednaříková), *Čeština pro cizince* (A1, A2, B1) M. Boccou Kestřánkové a *Databanka testových úloh z českých reálií (online)*. Z lexikografických příruček jsme často sahali po menších nebo starších tištěnými maďarsko-českých a česko-maďarských slovnících (L. Hradský) a elektronickém slovníku nakladatelství Lingea (https://slovniky.lingea.cz/madarsko-cesky), jakož i po *Šmírbuchu jazyka českého* P. Ouředníka, *Slovníku nespisovné češtiny* od J. Huga nebo *Slovníku české frazeologie a idiomatiky* F. Čermáka. S nejpokročilejšími studenty jsme příležitostně využívali ke studiu lexika a jako podklad pro konverzaci také českou beletrii (Čapkovy *Povídky z jedné kapsy*) a kinematografii (*Baron Prášil*, *Ďáblova past*, *Ikarie XB1*, *Konec srpna v hotelu Ozon*, *Spalovač mrtvol*).

Další aktivity

V dubnu pořádal náš ústav již 11. ročník mezinárodní Konference mladých slavistů. Ta probíhala v několika jazycích a měla i českou sekci, která spojovala literárněvědné a jazykovědné příspěvky a kterou moderoval současný lektor.

Na závěr semestru se jako každoročně uskutečnila celoústavní akce *Slovanské jaro*. V jejím rámci studenti ve spolupráci s učiteli připravují krátký program a pohoštění v duchu dané národní tradice.

V polovině června se lektor podílel na ústní části zkoušky z češtiny, kterou s použitím materiálů a metodiky Univerzity v Pětikostelí (Pécs) organizovalo jazykové centrum ELTE.

Pracovní a životní podmínky lektora

Bohemistika na ELTE je malý obor, který zajišťují tři kmenoví pracovníci (lektor – praktický jazyk; Tamás Tölgyesi – lingvistické disciplíny; Tamás Berkés – literárněvědné disciplíny) a jeden externista (Andor Mészáros – české reálie). Vyučující mají k dispozici dvě místnosti; jedna z nich slouží současně i jako pracovna a knihovna (cca 5000 svazků) a je vybavena stolním počítačem a dvěma tiskárnami.

V době, kdy vzniká tato zpráva, lektor stále čeká na podpis pracovní smlouvy ze strany vedení fakulty, a tedy i na vyplacení mzdy za období od února 2024. Podobně tomu bylo i v případě

jeho předchůdců. Zdržení při přípravě smlouvy je způsobeno byrokratickou rigiditou a těžkopádností jak maďarských úřadů, tak samotné univerzity. Několik měsíců bylo například třeba čekat na vystavení rezidenční karty, vydání daňového čísla apod. Tuto situaci pomáhala zmírňovat všestranná pomoc a ochota administrativních pracovníků Ústavu baltských a slovanských studií i morální podpora jejího vedení a kolegů. Zatímco při výuce nižších ročníků se lektor neobejde bez angličtiny, komunikaci na univerzitní půdě usnadňuje skutečnost, že řada zaměstnanců Ústavu hovoří slovensky.

Zaměstnavatel zajistil lektorovi ubytování na studentské koleji (pokoj s vlastní koupelnou) a hradí za něj 40 % nájmu. Život v Maďarsku neklade na Čecha žádné neobvyklé nároky. Budapešť je rušné středoevropské město s vysokou úrovní služeb a širokou nabídkou volnočasových aktivit. Nedokonalá znalost jazyka nepředstavuje v denním styku nutně větší překážku: nejenže zde žije řada cizinců a působí značný počet zahraničních organizací, ale i nemalá část místních obyvatel je anglofonních. Při komunikaci s úřady byl lektorovi nápomocen tajemník Ústavu.

Budapešť 23. července 2024 Mgr. Milan Orálek, Ph.D.